

Emili Manzano: 'A Frankfurt, hi portarem els escriptors europeus en llengua catalana'

En aquesta entrevista, el director de l'Institut Ramon Llull, Emili Manzano, diu que la Fira de Frankfurt 2007 és l'ocasió de corregir una anomalia cultural greu: que Europa no conegui prou la tradició literària i el present de la literatura catalana. Ahora, reconeix que, ara com ara, el Llull no dirigeix pas el projecte de Frankfurt. També es refereix a les polèmiques que la Fira ha suscitat i a la relació amb el conseller de Cultura.

Demà, 5 d'octubre, el conseller de Cultura, Ferran Mascarell, presentarà a Frankfurt el programa de la cultura catalana 2007, i hi farà públics el logotip, obra de Miquel Barceló, i el lema. Emili Manzano serà a la taula, però no parlarà. L'entrevista s'ha fet pocs dies abans d'aquesta presentació.

'No he vingut a l'Institut Ramon Llull a fer política. Sóc un professional de la comunicació cultural, amb un estil que intento que sigui propi, rigorós, obert, no sectari, i de representativitat màxima. Jo no vinc a promoure un determinat tipus de cultura ideològicament situada en un espai. I entenc la cultura catalana en un marc territorial més ampli que no pas el que representa la Generalitat de Catalunya. Per mi, la literatura catalana és la que s'escriu en català a les Illes, al Rosselló... Jo vull representar la cultura catalana més enllà de l'administració catalana, i que hi hagi consens.'

—Amb unes eleccions a la cantonada, vostè creu que és un home prou de consens perquè, passi què passi, pugui continuar essent el director de l'Institut Ramon Llull?

No puc evitar de tenir aquesta data al davant, però no deixo que canviï el meu ritme diari. Fa poc vaig tenir una reunió amb una membre de Convergència i Unió, que ha tingut càrrecs molt destacats en l'àmbit cultural, una persona que em mereix tot el respecte, molta experiència, molt bon criteri. La vaig escoltar i li vaig demanar que, abans de fer-me oposició em fes posició, que em digués què en pensava, de les coses que jo feia, i li vaig dir que li explicaria què pensava fer, perquè ella també representa molts catalans. I em va dir una cosa que, amb el temps, ha esdevingut simptomàtica: 'Allò que et feia bo fa uns quants mesos com a director del Llull, una persona de consens, ara és la teva feblesa, i és que no tens un partit al darrere'.

—Se sent feble?

Jo em sento en una posició infreqüent: una persona que té un grau de responsabilitat elevat dintre una administració, però que no té un partit al darrere. Que té una campanya electoral al davant, però que no fa campanya, no és candidat a res, no s'examina. No sé si és una posició feble, però és infreqüent. És poc habitual i, per tant, una mica solitària. Tu, senzillament, mires d'executar el teu projecte. I si et renouen la confiança, bé. Ara, també l'has de renovar tu. Això a vegades s'oblida. La confiança ha de ser recíproca, si no n'hi ha, més val fer una altra cosa.

—I en aquests moments hi ha prou confiança entre el director del Llull i el conseller de Cultura?

La confiança és un terme que té connotacions personals, pot tenir connotacions polítiques, pot tenir connotacions tècniques... Depèn de quin tipus de confiança parlem. El conseller de Cultura ha organitzat el seu departament com li ha semblat bé, i respecte de mi, que no pertanyo al Departament de Cultura, també ha organitzat determinades funcions que tenia adjudicades l'Institut Ramon Llull de la manera que a ell li ha semblat més correcta. I jo, amb això, intento de treballar de la millor manera possible.

—El Llull a l'època de Caterina Mieras ja perd independència. Frankfurt n'és bàsicament la causa; el Llull deixa de ser el motor de Frankfurt, i la pugna que sosté el director anterior, Xavier Folch, acaba fent-lo saltar. Tot sembla indicar que amb el conseller Mascarell la situació no millora, perquè la primera cosa que fa és de designar una comissària de la seva confiança perquè coordini la cita de Frankfurt.

Això són els fets. Però els conflictes no s'hereten. La diferència substancial és que, a mi, em nomena un patronat, presidit pel president de la Generalitat, jo tinc una signatura reconeguda, puc signar convenis, i Xavier Folch això no ho va arribar a tenir mai.

—Sí, però, en canvi...

Allò que fa el conseller és designar una comissària de la seva confiança perquè piloti aquest projecte de Frankfurt. Però s'ha de saber que la comissària, Anna Solé Pont, és una persona del Llull, el contracte que té, l'he signat jo. I, per tant, com tota persona del Llull, s'ha de sotmetre als òrgans de decisió del Llull. El conseller també crea una comissió executiva, de la qual em nomena vice-president (el president és ell).

—La comissió executiva no depèn del Llull.

La comissió executiva és un òrgan dels que ara en diuen (fa somriure, sobretot si ho he de repetir jo) transversal. És una taula on hi ha representats el conseller de Cultura, la Institució de les Lletres Catalanes, l'Institut Ramon Llull, la comissària de continguts, el Departament de Turisme, el Gremi d'Editors, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, el Departament de Presidència, l'Institut Català d'Indústries Culturals... I és en aquesta comissió que es prenen les decisions.

—Però el contracte d'organització és entre la Fira de Frankfurt i el Lull.

Això és una evidència. I si els conflictes no s'hereten, les responsabilitats, en canvi, sí. Jo, quan assumeixo la direcció del Lull, hereto i assumeixo l'encàrrec de la Fira de Frankfurt. La Fira de Frankfurt és una empresa que ha signat un contracte amb una institució. Jo com a responsable d'aquesta institució faré tots els possibles per complir aquest encàrrec.

—En aquests moments, doncs, el Lull dirigeix el projecte de Frankfurt... O no és així?

No és així: el projecte, el dirigeix la comissió executiva presidida pel conseller Mascarell.

—Per tant, en quina posició es troba el Lull actualment respecte del projecte de Frankfurt?

En aquests moments es troba desbordat de feina. Aquesta tasca absorbeix, potser massa i tot, les energies i els recursos que tenim.

—Per què diu massa?

Perquè jo crec que un sol projecte no ha de vampiritzar mai una institució. Des del principi ho vam plantejar així: Frankfurt és realment una ocasió important, s'ha de fer bé, amb seny, amb responsabilitat, però no s'ha de convertir en l'únic objectiu de l'Institut Ramon Llull. Ara, a vegades les exigències superen els recursos. I Frankfurt (i algun dia un sociòleg ho ha d'estudiar) ha suscitat un neguit en l'ambient cultural i industrial. Això potser passa (crec, no sé si massa generosament) perquè no se sap què és Frankfurt. A vegades lleigeixo coses sobre Frankfurt, que diu una determinada associació, un intel·lectual, un escriptor..., però no parlen de Frankfurt, sinó d'una altra cosa. Frankfurt és una fira comercial i els senyors industrials d'aquest país tenen tot el dret de fer els millors negocis del món. Per això és important la distinció que fa Òmnium Cultural entre el paper dels editors i el paper de les institucions. I jo subscric allò que diu Òmnium, que és per la part institucional i cultural que s'ha de vetllar. Perquè jo també crec que a Frankfurt el Lull no s'ha de desviar de la seva feina de sempre, de la seva funció, que és de promoure els nostres autors en llengua catalana. Jo dic: a Frankfurt, hi portarem els escriptors europeus en llengua catalana, tant si tenen passaport francès com si paguen els impostos a les Balears o a València. Perquè allò que hi portem és una cultura. 'Ah!, diuen alguns, és que això és discriminar!' No és discriminar, és posar les coses al seu lloc. Perquè un escriptor català que escriu en castellà ja té prou mitjans per a anar pel món sense el Lull, amb l'Institut Cervantes, el Ministeri de Cultura, té un mercat amplíssim, una indústria editorial potent... Per què duplicar esforços? I no es tracta de donar carnets de catalanitat a ningú, es tracta de fer un projecte cultural amb una orientació.

—Una literatura és una llengua.

Per mi, Frankfurt és l'ocasió de corregir una anomalia cultural greu. A Europa hi ha una tradició literària i un present literari, en una llengua romànica, de vuit segles de tradició, que encara no és prou coneguda. Per motius històrics ha tingut moments realment negres, moments de poca confiança en si mateixa, moments d'opressió, i això ha dificultat que es fes conèixer. I per mi, Frankfurt és això: descobrir una tradició europea amb una llengua romànica que té un passat i un present. Per descobrir el castellà no cal anar a Frankfurt. A més, és molt curiós, en Triadú l'altre dia feia una demanda als escriptors en castellà de deixar pas. I és molt simptomàtic perquè els escriptors catalans en llengua castellana amb qui he parlat (Eduardo Mendoza, Juan Marsé, Enrique Vila-Matas) em van dir: 'Ens sentiríem molt incòmodes anant a Frankfurt representant la cultura catalana, perquè sentiríem que usurpem un protagonisme als nostres col·legues en català'.

—La declaració d'Òmnium pren posició sobre què és la cultura catalana.

Per mi, allò que fa la Fira de Frankfurt és reconèixer l'existència d'una cultura per sobre les administracions polítiques. Reconeix la unitat de la cultura catalana, que és la que es fa a València, al Rosselló, a les Illes, al Principat, a l'Alguer i a Andorra. Per mi, això és cultura catalana. La Fira no convida un país ni una regió, sinó que convida una cultura amb cinc administracions. Això sovint s'oblida. Jo poso l'èmfasi en això: la invitació és a la cultura catalana, no pas a la Generalitat de Catalunya.

—Parlant de les administracions, el conseller Mascarell al principi del seu mandat va manifestar interès perquè les institucions de les Illes i del País Valencià fossin representades a la comissió executiva. Avui hi tenen representació? Hi tenen cap paper, a Frankfurt?

A hores d'ara ni tenen representació en la comissió executiva, ni he signat cap paper en aquest sentit. Però, és clar, això és una qüestió política. Ara, la presència o l'absència d'aquests representants no condicionarà pas la presència de creadors en llengua catalana de tot arreu a Frankfurt.

—Si les Illes, el País Valencià i Andorra formessin part de la comissió executiva, es podria entendre com un precedent per a tornar a l'Institut Ramon Llull dels orígens.

Sí, però això és una qüestió política.

—La literatura catalana què n'ha de treure, de Frankfurt?

Hem d'aconseguir que es venguin drets de traducció. Si el Lull no vehicula contractes de traduccions d'autors clàssics i d'autors vius en llengua catalana, no haurà servit de res. Perquè la Fira no és una exposició universal: jo he de vendre també. I no sols això, sinó que el Lull finança les compres, perquè algú que em demostrí interès per a traduir en Fonolleras ho pugui fer. Jo allò que vull és que la Maria Barbal es tradueixi a l'eslovè, si encara no s'hi ha traduït. I si un editor alemany vol publicar al senyor Francesc Serés, doncs jo l'ajudo.

—Però de primer l'han de conèixer.

De primer l'han de conèixer, i per això anem a Frankfurt i fem una tasca de difusió. Ho fem cada dia, això. Frankfurt ha de servir perquè tot això se sedimenti i cristal·litzi.

—I a un any vista de Frankfurt, com ho veu?

De primer s'ha de fer conèixer l'existència d'una tradició literària amb una llengua diferent del castellà a Catalunya, i que té vitalitat i que hi ha clàssics extraordinaris. Tenim un 'Tirant lo Blanc' en rus i una altra edició, molt millor, en francès. Perquè hi hem estat al darrere, propasant, insistent. Ens han anat molt bé els elogis de Vargas Llosa i els de Cervantes. A mi, una cosa que també m'ajuda a vendre cultura catalana són els elogis de les autoritats en qualsevol altra llengua i de qualsevol altra cultura. A mi, que Cervantes digui que el 'Tirant' és el millor llibre del món, m'estalvia un gran esforç de propaganda.

—El logotip de la cultura catalana a Frankfurt es farà públic a la Fira, però ja ha transcendit que l'autor és Miquel Barceló. En deu estar satisfet, oi?

D'això, és d'una de les coses que, passi què passi en un futur immediat, sempre n'estaré molt orgullós. He de dir que la generositat d'en Miquel Barceló ha estat extraordinària. Ha fet el projecte amb entusiasme, il·lusió, amb capacitat de dir una cosa potent (gràficament i conceptualment), perquè serà un logo atrevit (trobo que hem de ser atrevits a l'hora de presentar-nos al món). És un logo d'artista. I amb una generositat extraordinària, perquè Barceló ha regalat el logo al Lull. I després també estic orgullós d'haver

participat, juntament amb en Jaume Subirana (director de la Institució de les Lletres Catalanes) i en Carles Torner (cap de l'Àrea d'Humanitats del Lluç) en la redacció de l'eslògan institucional. Ha estat un debat fantàstic sobre com ens definim i com volem que ens vegin.

—Ens pot avançar l'eslògan?

No ho puc dir, s'ha de fer públic a Frankfurt. Però, això que deia, d'haver participat en aquest logo i d'haver coreadactat aquest eslògan, en tres mesos de dirigir el Lluç (vaig entrar-hi el 6 de maig), n'estic molt satisfet.

—Com s'hi troba al Lluç, després d'aquests pocs mesos?

Bé, la vida passa molt ràpid, perquè hi ha molt a fer cada dia, moltes decisions a prendre i moltes coses a definir. Perquè és una institució jove i amb una vida traumàtica. Però és una institució molt ben plantejada: que sigui un organisme amb personalitat jurídica pròpia, que vagi de la mà de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), perquè el Lluç és un consorci entre la Generalitat i el IEC... Això va ser important a l'hora de decidir-me a acceptar-ne la direcció, perquè és una entitat cultural consorciada amb la nostra acadèmia. Està amb els savis d'aquest país.

—A banda el programa de la Fira de Frankfurt, què deixarà tancat abans de l'1 de novembre?

El Lluç té una feina fosca, com, per exemple, la dels ajuts a desplaçaments d'artistes pel món; la gestió de cent deu lectorats de català a universitats de tot el món; la promoció d'autors; la revista Trànsfer (ja en preparem el segon número); una iniciativa que fem amb el PEN de reeditar la revista 'Catalan Writing'; TV3 i nosaltres coproduïm un documental sobre la vida i l'obra de Ramon Lluç i la seva influència en l'escena contemporània; hem fet un conveni amb el Pompidou i el Ministeri de Cultura francès per a coeditar el videoart, que recull un espectacle que va fer Miquel Barceló a Avinyó; a mitjan octubre vaig a Nova York a signar un conveni per a obrir un Centre d'Estudis Catalans al si de la New York University, que porta la Mary Ann Newman; redefinir les relacions amb el Cervantes; hem començat una relació estable amb la Maison de la Catalogne de París; preparem un seguit d'activitats artístiques i literàries a Nova York coincidint amb la inauguració al Metropolitan de l'exposició 'Barcelona and Modernity. Picasso, Gaudí, Miró, Dalí', el març de l'any vinent...

L'objectiu final de tot això és que m'agradaria que un dia la presència de creadors catalans a tot arreu del món fos un esdeveniment normal. Hi ha tantes coses a fer: hem proposat a la Maria del Mar Bonet i al Miguel Poveda que facin un espectacle plegats, basat en la poesia catalana; hem encarregat al Perejaume una escultura monumental per a instal·lar-la a l'espai Àgora de la Fira de Frankfurt... La promoció de la cultura catalana es fa cada dia. Mira, en Lou Reed se'n va anar de Barcelona amb el llibre de Gabriel Ferrater 'Women and Days' en una traducció d'Arthur Terry. I es veu que va dir: 'This poet is really, really good'. I vés a saber si, a partir d'aquí, a la primavera no podrem organitzar a Nova York un recital sobre Ferrater fet pel Lou Reed. I l'altre dia va passar pel Lluç el rector de la Sorbona de París, i de la visita en va sortir una cosa que m'encantaria de veure, l'Escolania de Montserrat cantant a la catedral de Notre Dame el 2008.

Montserrat Serra

4 octubre 2006

Una notícia de VilaWeb.cat

Edició GENERAL

<http://www.vilaweb.cat>

[Enllaç permanent](#)